

UZALEŻNIENIE OD WYBRANYCH UŻYWEK JAKO PRZYKŁAD WSPÓŁCZESNEGO PROBLEMU WŚRÓD STUDENTÓW POLSKICH UCZELNI

Wprowadzenie

Uzależnienie od używek stanowi współczesne i zarazem globalne zagrożenie dla całej cywilizacji. Rozwój handlu międzynarodowego oraz otwarte granice na terenach Unii Europejskiej doprowadziły do rozpowszechnienia używek na całym świecie. W szczególności narażone są osoby młode, w wieku dojrzewania, studenci oraz młodzi dorośli. Problematyka uzależnień jest równie istotna zarówno w niższych klasach społecznych, jak i średnich oraz dominujących (Kupiec, 2012). Według Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization) uzależnienie definiowane jest jako „stan psychiczny i fizyczny, wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancjami chemicznymi, do których najczęściej należą: alkohol, narkotyki, nikotyna oraz leki” (Borucka, 2013; Zarzycki, 2012). W dymie tytoniowym znajduje się ponad 4000 różnych substancji chemicznych, z czego 40 ma udowodnione działanie rakotwórcze, mogących przyczynić się do następujących chorób: nowotwory płuc, krtani, gardła, przełyku, żołądka, trzustki, pęcherza moczowego, nerek, jelita grubego, choroba niedokrwienna serca, nadciśnienie tętnicze, miażdżyca, zawał serca, przewlekła obturacyjna choroba, udar mózgu, osteoporoza, zaćma, wrzody, zaburzenia płodności, astma. U palących ciężarnych obserwuje się niższą wagę urodzeniową dzieci, przedwczesny poród, zespół nagłego zgonu niemowląt, astmę, zapalenia ucha środkowego i zakażenia dróg oddechowych (Nowak, 2014). W Polsce około 2 miliony osób nadużywa alkoholu, długość życia jest o 15 lat krótsza, natomiast śmiertelność 2,5 razy większa niż osoby wolnej od nałogu. Osoby uzależnione od alkoholu leczą się z powodu zaburzeń krążenia, zaburzeń układu trawiennego, nerwowego, oddechowego, nowotworów:

jamy ustnej, gardła, przełyku, krtani, wątroby i piersi u kobiet (Ryszkowski, 2015). Narkotyki to silne środki psychoaktywne, które działają na ośrodkowy układ nerwowy. Niektóre narkotyki służą celom medycznym: opioidy, marihuana, leki uspokajające, barbiturany. Jednak w nadmiernej ilości mogą służyć również celom rekreacyjnym. Narkotyk, jak każdy lek, posiada skutki uboczne. Tetrahydrokannabinol (THC), substancja zawarta w suszu z konopi (marihuana) może powodować: mniejszą wydajność w myśleniu, problemy z koncentracją i pamięcią, chorobę psychiczną, problemy z trawieniem, niepłodność, a jej stosowanie w okresie dojrzewania dwukrotnie zwiększa ryzyko zachorowania na schizofrenię (Kata, 2017). Inne substancje narkotyczne mogą powodować: udar mózgu, dewiacyjne zachowania seksualne, bezpośrednie zagrożenie dla życia, degradacje szlaków przekąźnikowych w mózgu, stany depresyjne, hipertermie.

Założenia metodologiczne

Celem badań była diagnoza częstości oraz motywacji korzystania z używek przez studentów polskich uczelni. Ocenie poddano również moment pierwszego spożycia środków uzależniających. W badaniach zaprezentowana została świadomość studentów o potencjalnym uzależnieniu, próbie rzucenia nałogu oraz nadużywania leków bez wskazań medycznych. Jako przykłady używek przedstawiono: alkohol, papierosy lub e-papierosy oraz narkotyki. W niniejszych badaniach określono następujące pytania badawcze:

1. Czy i w jakim stopniu studenci polskich uczelni są uzależnieni od spożywania wybranych rodzajów używek?
2. Jak często studenci polskich uczelni spożywają wybrane rodzaje używek?

W omawianym badaniu wzięło udział 118 studentów z polskich uczelni. W tej liczbie zawierają się 82 kobiety (co stanowi 69,5% ogółu ankietowanych) i 36 mężczyzn (co stanowi 30,5% ogółu badanych). Przeważali studenci studiów stacjonarnych – 96 osoby (co stanowi 81,4% ogółu opiniodawców, w tym 64 kobiety oraz 32 mężczyzn), natomiast studentów niestacjonarnych było 22 (18,6% wszystkich respondentów, w tym 18 kobiet oraz 4 mężczyzn). Wszystkie osoby biorące udział w badaniu posiadały status aktywnego studenta: 66 badanych uczących się o naukach społeczno-ekonomicznych oraz o jakości i zarządzaniu (55,9%, w tym 40 kobiet oraz 26 mężczyzn), 28 studentów uczących się o naukach humanistycznych (23,7%, w tym 26 kobiet oraz 2 mężczyzn), 8 respondentów, których profil studiów związany jest z naukami medycznymi oraz o zdrowiu i żywieniu człowieka (6,8%, w tym 2 kobiety oraz 6 mężczyzn), 6 opiniodawców uczęszczających na studia związane z pedagogiką (5,1%, a całość z tego stanowiły kobiety), 4 bada-

nych uczących się o naukach ścisłych, technicznych oraz inżynierskich (3,4%, a całość z tego stanowiły kobiety), 2 studentów uczących się o naukach teologicznych (1,7%, a całość z tego stanowili mężczyźni), 2 respondentów, których profil studiów związany jest z naukami przyrodniczymi i weterynaryjnymi (1,7%, a całość z tego stanowiły kobiety), 2 opiniodawców uczęszczających na studia związane z naukami prawnymi (1,7%, a całość z tego stanowiły kobiety).

Analiza empiryczna wykazała, że najbardziej liczna grupa, tj. 60 studentów mieszka w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców (50,8%, w tym 44 kobiety oraz 16 mężczyzn), 18 respondentów w mieście od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców (15,3%, w tym 16 kobiet oraz 2 mężczyzn), 16 uczestników badania w mieście od 25 tys. do 100 tys. mieszkańców (13,6%, w tym 8 kobiet oraz 8 mężczyzn) oraz 24 opiniodawców zamieszkujących wieś lub miasto poniżej 25 tys. mieszkańców (20,3%, w tym 14 kobiet oraz 10 mężczyzn). Ponadto 20 studentów jest bezrobotnych (16,9%, w tym 14 kobiet oraz 6 mężczyzn), 42 respondentów pracuje dorywczo (35,6%, w tym 26 kobiety oraz 16 mężczyzn), a 56 uczestników badania zadeklarowało, że posiada stałą pracę (47,5%, w tym 42 kobiety oraz 14 mężczyzn). Ankieterzy, których odpowiedzi zostały użyte do sformułowania wniosków z badania, zostali poinformowani o celu pracy.

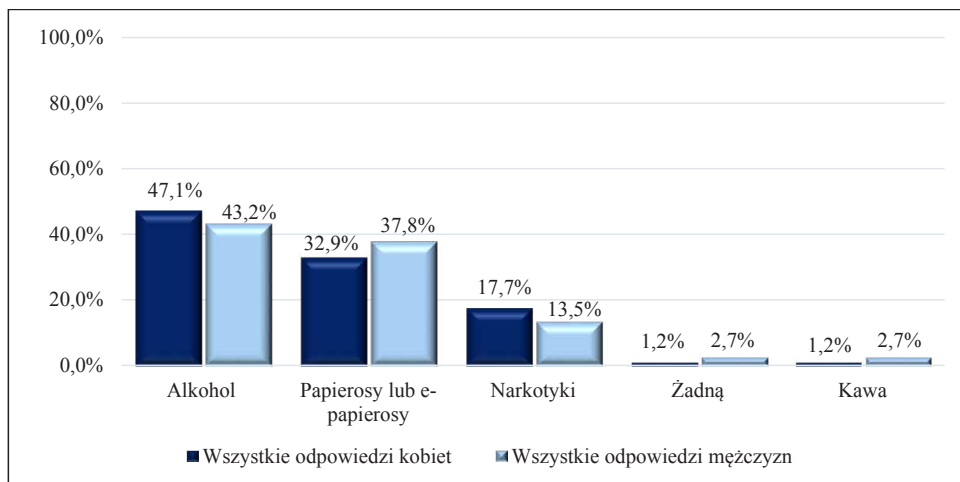
W niniejszym badaniu, przy przyjętej metodzie sondażu diagnostycznego, jako narzędzie badawcze został użyty kwestionariusz ankiety. Od dnia 28 sierpnia 2023 roku do dnia 30 września 2023 został udostępniony za pomocą platformy internetowej. Ankieterzy byli upoważnieni do jednokrotnego wypełnienia kwestionariusza. Pytania w nim zawarte miały formę zamkniętą i wymagały udzielenia odpowiedzi o charakterze jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru. Za zmienną różnicującą uznano płeć ankieterzy.

Analiza wyników badań

W przeprowadzonym badaniu ankieterzy zostali zapytani, którą z poniższej wymienionych używek kiedykolwiek spożyli. Pytanie to miało charakter wielokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: alkohol, papierosy lub e-papierosy, narkotyki, żadną. Odpowiedzi respondentów zostały przedstawione na poniższym wykresie (zob. wykres 1). 80 studentek (co stanowi 47,1% wszystkich odpowiedzi kobiet) oraz 32 studentów (co stanowi 43,2% wszystkich odpowiedzi mężczyzn) zapytanych, którą z poniższych używek kiedykolwiek spożyli, wskazało „alkohol”, natomiast 56 studentek (32,9%) oraz 28 studentów (37,8%) wskazało odpowiedź „papierosy lub e-papierosy”. Na trzecim miejscu pod względem liczby odpowiedzi znalazły się „narkotyki”, które zaznaczyło

30 studentek (17,7%) oraz 10 studentów (13,5%). Wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „żadną” wskazały zarówno 2 studentki (1,2%), jak i 2 studentów (2,7%). Warto również zwrócić uwagę, że w tym pytaniu respondenci mieli możliwość dopisania swojej odpowiedzi i z takiej opcji skorzystało czterech badanych. Co ciekawe, wszyscy z nich napisali taką samą odpowiedź tj. „kawa”. W grupie ankietowanych, którzy tak odpowiedzieli znalazły się zarówno 2 studentki (1,2%), jak i 2 studentów (2,7%).

Wykres 1. Rodzaj spożytych przynajmniej raz w życiu używek przez respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W kolejnej części badania została poruszona kwestia momentu życia studentów, w którym po raz pierwszy spożyli daną używkę. Omawiany problem został podzielony na 3 sekcje, które dotyczyły odpowiednio alkoholu, papierosów lub e-papierosów oraz narkotyków. W pierwszym z trzech pytań badani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim momencie swojego życia pierwszy raz spożyli alkohol. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: w szkole podstawowej, w gimnazjum, w liceum, na studiach, nigdy. Najwięcej ankietowanych (tj. 45,8%) wskazało odpowiedź „w gimnazjum”. W tym odsetku znalazły się 34 studentki (co stanowi 41,5% wszystkich kobiet) oraz 20 studentów (co stanowi 55,6% wszystkich mężczyzn). Wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „w liceum” wskazały 42 studentki (51,2%) oraz 10 studentów (27,8%). W szkole podstawowej pierwszy raz spożyły alkohol 4 studentki (4,9%) oraz 2 studentów (5,6%). Dwie ostatnie wersje

odpowiedzi uzyskały już znacznie mniejszą liczbę głosów w porównaniu z wyżej wymienionymi. 3,4% wszystkich opiniodawców wskazało, że pierwszy raz spożyli alkohol na studiach. W tym odsetku znalazły się zarówno 2 studentki (2,4%), jak i 2 studentów (5,6%). Natomiast 2 mężczyźni (5,6%) wskazało odpowiedź „nigdy”. Warto również zwrócić uwagę, że żadna studentka nie wskazała tej odpowiedzi, co oznacza, że wszystkie ankietowane kobiety, przynajmniej raz w życiu spożyły alkohol (zob. tabela 1).

Tabela 1. Pierwszy moment spożycia alkoholu przez respondentów.

Płeć Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
W szkole podstawowej	4,9%	5,6%
W gimnazjum	41,5%	55,6%
W liceum	51,2%	27,8%
Na studiach	2,4%	5,6%
Nigdy	0,0%	5,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

Następna część badania dotyczyła momentu życia, w jakim respondenci pierwszy raz zapalili papierosy lub e-papierosy. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: w szkole podstawowej, w gimnazjum, w liceum, na studiach, nigdy. W tym przypadku, w przeciwieństwie do poprzedniego pytania, odpowiedzi opiniodawców były znacznie bardziej zróżnicowane. Najwięcej ankietowanych (tj. 25,4%) wskazało odpowiedź „nigdy”. W tym odsetku znalazły się 24 studentki (co stanowi 29,3% wszystkich kobiet) oraz 6 studentów (co stanowi 16,7% wszystkich mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazł się wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „w gimnazjum”, który wskazało 20 studentek (24,4%) oraz 8 studentów (22,2%). W liceum pierwszy raz zapaliło papierosy lub e-papierosy 20 studentek (24,4%) oraz 12 studentów (33,3%). 18,6% wszystkich opiniodawców wskazało, że pierwszy raz zapalili papierosy lub e-papierosy na studiach. W tym odsetku znalazło się zarówno 14 studentek (17,1%), jak i 8 studentów (22,2%). Ostatnia możliwa do zaznaczenia odpowiedź uzyskała już znacznie mniejszą liczbę głosów w porównaniu z wyżej wymienionymi. Zaledwie 5,1% wszystkich uczestników badania wskazało, że pierwszy raz zapalili papierosy lub e-papierosy w podstawówce. W tym odsetku znalazły się 4 studentki (4,9%) oraz 2 studentów (5,6%) (zob. tabela 2).

Tabela 2. Pierwszy moment zapalenia papierosów lub e-papierosów przez respondentów.

Płeć Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
W szkole podstawowej	4,9%	5,6%
W gimnazjum	24,4%	22,2%
W liceum	24,4%	33,3%
Na studiach	17,1%	22,2%
Nigdy	29,3%	16,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W kolejnym pytaniu uczestnicy badania zostali poproszeni o wskazanie, w jakim momencie swojego życia pierwszy raz wzięli narkotyki. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: w szkole podstawowej, w gimnazjum, w liceum, na studiach, nigdy. Również w tym pytaniu najwięcej ankietowanych (tj. 61%) wskazało odpowiedź „nigdy”. W tym odsetku znalazło się 48 studentek (co stanowi 58,5% wszystkich kobiet) oraz 24 studentów (co stanowi 66,7% wszystkich mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazł się wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „w liceum”, który wskazało 16 studentek (19,5%) oraz 8 studentów (22,2%). Na studiach pierwszy raz wzięło narkotyki 10 studentek (12,2%) oraz 2 studentów (5,6%). W gimnazjum pierwszy raz wzięło narkotyki 8 studentek (9,8%). Warto zauważyć, że podczas uczęszczania do gimnazjum żaden student pierwszy raz nie wziął narkotyków. Ostatnia możliwa do zaznaczenia odpowiedź uzyskała już znacznie mniejszą liczbę głosów w porównaniu z wyżej wymienionymi. Zaledwie 1,7% wszystkich uczestników badania wskazało, że pierwszy raz wzięli narkotyki w szkole podstawowej. W tym odsetku znalazło się tylko 2 studentów (5,6%), natomiast nie znalazła się tutaj żadna studentka (zob. tabela 3).

Tabela 3. Pierwszy moment zażycia narkotyków przez respondentów.

Płeć \ Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
W szkole podstawowej	0,0%	5,6%
W gimnazjum	9,8%	0,0%
W liceum	19,5%	22,2%
Na studiach	12,2%	5,6%
Nigdy	58,5%	66,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

Następna część kwestionariusza dotyczyła częstości zażywania poszczególnych używek przez studentów polskich uczelni. Omawiany problem również został podzielony na 3 sekcje, które dotyczyły odpowiednio alkoholu, papierosów lub e-papierosów oraz narkotyków. W pierwszym z trzech pytań badani zostali poproszeni o wskazanie, jak często spożywają alkohol. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: częściej niż raz w tygodniu, raz w tygodniu, jeden lub dwa razy w miesiącu, rzadziej niż raz w miesiącu, nigdy. W tym przypadku odpowiedzi opiniodawców były zróżnicowane. Najwięcej ankietowanych (tj. 42,4%) wskazało odpowiedź „jeden lub dwa razy w miesiącu”. W tym odsetku znalazły się 38 studentek (co stanowi 46,3% wszystkich kobiet) oraz 12 studentów (co stanowi 33,3% wszystkich mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazł się wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „rzadziej niż raz w miesiącu”, który wskazało 22 studentki (26,8%) oraz 6 studentów (16,7%). Raz w tygodniu spożywa alkohol 14 studentek (17,1%) oraz 8 studentów (22,2%). 10,2% wszystkich opiniodawców wskazało, że spożywa alkohol częściej niż raz w tygodniu. W tym odsetku znalazły 4 studentki (4,9%) oraz 8 studentów (22,2%). Ostatnia proponowana odpowiedź tj. „nigdy” została wskazana przez 4 studentki (4,9%) oraz 2 studentów (5,6%) (zob. tabela 4).

Tabela 4. Częstotliwość spożywania alkoholu przez respondentów.

Płeć Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
Częściej niż raz w tygodniu	4,9%	22,2%
Raz w tygodniu	17,1%	22,2%
Jeden lub dwa razy w miesiącu	46,3%	33,3%
Rzadziej niż raz w miesiącu	26,8%	16,7%
Nigdy	4,9%	5,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W kolejnym pytaniu uczestnicy badania zostali poproszeni o wskazanie, jak często palą papierosy lub e-papierosy. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: częściej niż raz w tygodniu, raz w tygodniu, jeden lub dwa razy w miesiącu, rzadziej niż raz w miesiącu, nigdy. Ponad połowa ankietowanych (tj. 57,6%) wskazało odpowiedź „nigdy”. W tym odsetku znalazło się 48 studentek (co stanowi 58,5% wszystkich kobiet) oraz 20 studentów (co stanowi 55,6% wszystkich mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazły się dwie odpowiedzi, które otrzymały tyle samo głosów: „rzadziej niż raz w miesiącu” – tak wskazało 10 studentek (12,2%) oraz 12 studentów (33,3%), a także „częściej niż raz w tygodniu” – tak odpowiedziało 20 studentek (24,4%) i zaledwie 2 studentów (5,6%). Jeden lub dwa razy w miesiącu palą papierosy lub e-papierosy 4 studentki (4,9%) oraz 2 studentów (5,6%). Warto zwrócić uwagę, że w kwestionariuszu była możliwa do zaznaczenia jeszcze jedna odpowiedź, tj. „raz w tygodniu”, natomiast nie została ona wskazana przez żadnego z respondentów, co oznacza, że wszyscy uczestnicy badania palą papierosy lub e-papierosy częściej albo rzadziej niż raz w tygodniu (zob. tabela 5).

Tabela 5. Częstotliwość palenia papierosów lub e-papierosów przez respondentów.

Płeć Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
Częściej niż raz w tygodniu	24,4%	5,6%
Raz w tygodniu	0,0%	0,0%
Jeden lub dwa razy w miesiącu	4,9%	5,6%
Rzadziej niż raz w miesiącu	12,2%	33,3%
Nigdy	58,5%	55,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

Trzecie i zarazem ostatnie pytanie związane z częstością zażywania używek związane było z narkotykami. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: częściej niż raz w tygodniu, raz w tygodniu, jeden lub dwa razy w miesiącu, rzadziej niż raz w miesiącu, nigdy. Prawie $\frac{3}{4}$ wszystkich ankietowanych, a dokładnie 74,6% wskazało odpowiedź „nigdy”. W tym odsetku znalazło się 60 studentek (co stanowi 73,2% wszystkich kobiet) oraz 28 studentów (co stanowi 77,8% wszystkich mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazł się wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „rzadziej niż raz w miesiącu”, który wskazało 20 studentek (24,4%) oraz 4 studentów (11,1%). Rozkład głosów w tym pytaniu spowodował, że pozostałe trzy możliwe do zaznaczenia odpowiedzi wskazało po 1,7% wszystkich opiniodawców. Częściej niż raz w tygodniu biorą narkotyki tylko 2 studentki (2,4%). Natomiast 2 studentów (5,6%) spożywa narkotyki raz w tygodniu. 2 studentów (5,6%) również przyznało, że bierze narkotyki jeden lub dwa razy w miesiącu (zob. tabela 6).

Tabela 6. Częstotliwość spożywania narkotyków przez respondentów.

Płeć Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni
Częściej niż raz w tygodniu	2,4%	0,0%
Raz w tygodniu	0,0%	5,6%
Jeden lub dwa razy w miesiącu	0,0%	5,6%
Rzadziej niż raz w miesiącu	24,4%	11,1%
Nigdy	73,2%	77,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W kolejnej części badania uczestnicy zostali zapytani, czy ich zdaniem są uzależnieni od wskazanych używek. Pytanie to miało charakter wielokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: tak – od alkoholu, tak – od papierosów lub e-papierosów, tak – od narkotyków, nie, nie wiem. Najwięcej ankietowanych wskazało odpowiedź „nie”. W tym odsetku znalazło się 56 studentek (co stanowi 63,6% wszystkich odpowiedzi kobiet) oraz 28 studentów (co stanowi 77,8% wszystkich odpowiedzi mężczyzn). Na drugim miejscu pod względem liczby oddanych głosów znalazł się wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „tak – od papierosów lub e-papierosów”, który wskazało 20 studentek (22,7%) oraz 2 studentów (5,6%). Od alkoholu uzależnione jest 8 studentek (9,1%) oraz 2 studentów (5,6%). Wariant odpowiedzi zawierający stwierdzenie „nie wiem” wskazały 2 studentki (2,3%) oraz 4 studentów (11,1%). Tylko 2 studentki (2,3%) przyznały, że są uzależnione od narkotyków.

Opiniodawcy zostali zapytani również, czy spożywają regularnie któryś z poniżej wymienionych leków bez wskazań medycznych. Pytanie to miało charakter wielokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: leki przeciwbólowe, aspiryna, dekstrometorfan (acodin), pseudoefedryna (acatar), benzydamina (pastyłki lub syrop na gardło), leki nasenne lub uspokajające, nie. 68 studentek (co stanowi 79,1% wszystkich odpowiedzi kobiet) oraz 34 studentów (co stanowi 94,4% wszystkich odpowiedzi mężczyzn) zapytanych, czy spożywają regularnie któryś z poniżej wymienionych leków bez wskazań medycznych, odpowiedziało „nie”. Leki przeciwbólowe wskazało 8 studentek (9,3%) oraz żaden student. Również 8 odpowiedzi odnotowano przy lekach nasennych lub uspokajających i tak samo jak w poprzednim wariancie przypadku, osobami, które wybrały wspomniane leki, było 8 studentek (9,3%). Natomiast zarówno 2 studentki (2,3%), jak i 2 studentów (5,6%) spożywają regularnie bez wskazań medycznych benzydaminę. Pozostałe możliwe do zaznaczenia odpowiedzi nie zostały wskazane przez żadnego z ankietowanych.

W końcowej części badania respondenci zostali zapytani, dlaczego sięgają po używki. Pytanie to miało charakter jednokrotnego wyboru, a proponowane odpowiedzi prezentowały się następująco: z ciekawości, z przyzwyczajenia, chęć zaimponowania innym, chęć nawiązania nowej znajomości, chęć upodobnienia się do swojego autorytetu, chęć odpoczynku/odprężenia, chęć ucieczki od problemów oraz chęć doznania nowych wrażeń. Spośród wyżej wymienionych powodów uczestnicy badania zostali poproszeni, aby wskazali tylko jeden z nich, który ich zdaniem jest najważniejszy. 52 studentki (co stanowi 63,4% wszystkich kobiet) oraz 24 studentów (co stanowi 66,6% wszystkich mężczyzn) zapytanych, dlaczego sięgają po używki, wskazało „chęć odpoczynku lub odprężenia”. Taką odpowiedź zaznaczyło 64,4% ogółu ankietowanych studentów. Z przyzwyczajenia sięga po

używkki 12 studentek (14,6%) oraz 6 studentów (16,7%). Na trzecim miejscu pod względem liczby odpowiedzi znalazła się ciekawość, z powodu której sięga po używki 8 studentek (9,8%) oraz 4 studentów (11,1%). Chęć doznania nowych wrażeń stanowi najważniejszy powód zażywania używek dla 5,1% uczestników badania. W tym odsetku mieści się tylko 6 studentek (7,3%). Chęć ucieczki od problemów wskazało 3,4% ogółu opiniodawców, z czego całość stanowiły 4 studentki (4,9%). Chęć nawiązania nowej znajomości wskazało 1,7% ogółu respondentów, natomiast w tym przypadku całość stanowiło 2 studentów (5,6%). Pozostałe możliwe do zaznaczenia odpowiedzi nie zostały wskazane przez żadnego z ankietowanych.

Dyskusja i postulaty

Spożywanie alkoholu i palenie tytoniu w życiu codziennym studentów jest zjawiskiem powszechnym (Chodorowski, 2000; Kurpas, 2013). Zażywanie substancji uzależniających, picie alkoholu, palenie papierosów i e-papierosów staje się coraz poważniejszym problemem wśród młodych ludzi. Przeprowadzone badania pozwalają na wyciągnięcie szeregu wniosków. Analizując odpowiedzi respondentów można zauważyć, że alkohol stanowi używkę, z którą miało kontakt najwięcej uczestników badania przynajmniej raz w życiu. Aż 94,9% ogółu ankietowanych studentów spożyło kiedykolwiek alkohol. W tym odsetku znajduje się 97,6% wszystkich kobiet oraz 88,9% wszystkich mężczyzn. Uzyskane odpowiedzi w kwestionariuszu są zgodne z wynikami innych przeprowadzonych badań. Jednym z nich jest analiza statystyczna na grupie 635 studentów z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Wykazała ona, że 3,8% ankietowanych osób nie spożywa alkoholu (Kurpas, 2013). Podobne rezultaty uzyskano również podczas badań w Lublinie na grupie 540 studentów. Wykazano wtedy bowiem, że 1% opiniodawców nigdy w życiu nie spożył alkoholu (Przybylska, 2015). Jedną z przyczyn takich odpowiedzi ankietowanych może być fakt, że alkohol stanowi łatwo dostępną, nieograniczoną w ilości oraz tanią używkę. W kolejnym z przeprowadzonych badań studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Suwałkach oraz Politechniki Białostockiej przyznali, że nie widzą niczego złego w spożywaniu napojów alkoholowych i nie postrzegają ich jako środki uzależniające (Kuczyński, 2011). Niepokojący jest również fakt, że aż 33,9% ogółu uczestników badania przyznało, że chociaż raz w życiu zażyło narkotyki. W świetle przedstawionych wyżej wyników badań należy stwierdzić, iż wśród studentów polskich uczelni istnieje relatywnie wysoki odsetek osób palących tytoń, jak również zażywających narkotyki. Jak wskazują wyniki badań różnych autorów, próba zażycia narkotyku podejmowana przez młodzież wynika najczęściej z ciekawości oraz chęci przeprowadzenia eksperymentu (Chodkiewicz, 2006). Pośród

studentów zażywających narkotyki, najpopularniejsze są marihuana, haszysz, LSD oraz amfetamina (Kalupa, 2013).

Na podstawie przeprowadzonych badań można również stwierdzić, że okresem, w którym najwięcej ankietowanych pierwszy raz w życiu zażyło narkotyki, było liceum. Tak zadeklarowało aż 20,3% ogółu respondentów, w którym mieści się 19,5% wszystkich kobiet oraz 22,2% wszystkich mężczyzn. W przypadku badania przeprowadzonego na studentach z Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu pierwsze zażycie narkotyków następowało najczęściej w 15–16 roku życia (Kalupa, 2013).

W świetle przedstawionych wyżej wyników badań należy stwierdzić, iż wśród studentów polskich uczelni istnieje relatywnie wysoki odsetek osób palących papierosy bądź e-papierosy, jak również spożywających alkohol i narkotyki. Konieczne jest stałe monitorowanie skali problemu uzależnień wśród badanej grupy. Profilaktyka pierwotna uzależnień od alkoholu i pozostałych środków uzależniających powinna być prowadzona już w szkole średniej oraz na początku studiów (Przybylska, 2015). Wcześniejsza inicjacja spożywania używek wskazuje na wyższe ryzyko długotrwałego uzależnienia.

Bibliografia

- Borucka A. (2013). *Uzależnienie od alkoholu*. „Remedium”, nr 10, s. 13–14.
- Chodkiewicz J. (2006). *Picie alkoholu oraz wiedza o jego działaniu wśród studentów łódzkich szkół wyższych*. „Alkoholizm i Narkomania”, nr 19(2), s. 107–119.
- Chodorowski Z., Sein Anand J., Sein Anand I. (2000). *Ocena używania środków uzależniających przez młodzież wybranych szkół średnich i studentów Akademii Medycznej w Gdańsku*. „Przegląd Lekarski”, nr 57, s. 549–552.
- Kalupa W., Marcinkowski J.T., Kara I., Zysnarska M., Adamek R., Maksymiuk T. (2013). *Palenie tytoniu i zażywanie środków narkotycznych wśród studentów poznajskich uczelni – analiza porównawcza*. „Problemy Higieny i Epidemiologii”, nr 94(4), s. 883–888.
- Kata J., Rzym J. (2017). *Konsekwencje medyczne oraz identyfikacja objawów zachowań towarzyszących zażywaniu narkotyków*. W: I. Dudzik, B. Czuba (red.), *Edukacja, sztuka, etyka w kontekście filozofii Platona – od teorii do praktyki* (s. 37–48). Białystok: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu.
- Kuczyński J., Kleszczewska E., Popławski T., Łogwiniuk K., Szpakow A., Szpakow A. (2011). *Badanie używania substancji psychoaktywnych oraz postaw prozdrowotnych wśród studentów uczelni z Suwałk, Białegostoku i Grodna*. „Przegląd Lekarski”, nr 92(4), s. 760–765.

- Kupiec H. (2012). *Stosowanie środków psychoaktywnych przez młodzież akademicką*. „Pedagogika Szkoły Wyższej”, nr 2, s. 185–197.
- Kurpas D., Mroczek B., Bielska D., Wojtal M., Grata-Borkowska U., Hans-Wytrychowska A., Grad I., Kowacki M., Shpakou A. (2013). *Poziom spożycia alkoholu i palenia tytoniu wśród studentów Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu*. „Problemy Higieny i Epidemiologii”, nr 94(4), s. 757–761.
- Nowak D., Wojciechowska M., Kopański Z., Brukwicka I., Uracz W., Rowiński J., Maslyak Z., Sklyarov I. (2014). *Skutki zdrowotne palenia tytoniu*. „Journal of Clinical Healthcare”, nr 4, s. 14–33.
- Przybylska D., Borzęcki A., Szczerba W. (2015). *Problem spożywania alkoholu i zażywania nikotyny wśród studentów Uniwersytetu Medycznego w Lublinie*. „Forum Medycyny Rodzinnej”, nr 9(3), s. 203–205.
- Ryszkowski A., Wojciechowska A., Kopański Z., Brukwicka I., Lishchynskyy Y., Mazurek M. (2015). *Objawy i skutki nadużywania alkoholu*. „Journal of Clinical Healthcare”, nr 1, s. 2–43.
- Zarzycki S., Topczewska-Cabanek A., Nitsch-Osuch A., Stromecka F., Życińska K., Wardyn K.A. (2012). *Wiedza i postrzeganie wśród młodzieży gimnazjalnej gminy wiejskiej problemu uzależnień, w szczególności dopalaczy*. „Family Medicine & Primary Care Review”, nr 14, s. 232–234.

Streszczenie

Artykuł ma charakter empiryczny i podejmuje kwestię uzależnienia od szeroko pojętych używek, w szczególności od alkoholu, papierosów bądź e-papierosów oraz narkotyków. Celem niniejszego badania było poznanie częstości oraz motywacji korzystania z używek przez studentów polskich uczelni. Prezentowany artykuł jest raportem na temat wyników badań, przeprowadzonych w grupie 82 studentek i 36 studentów. Przeprowadzona analiza empiryczna pozwoliła na diagnozę zachowań uczestników badania związanych ze spożywaniem używek. Kwestie, które zostały poruszone w artykule, to m.in.: moment pierwszego spożycia danego środka odurzającego, częstość oraz motywacja spożywania używek, a także świadomość studentów o potencjalnym uzależnieniu oraz nadużywanie leków bez wskazań medycznych. Odpowiednie wnioski zostały sformułowane oraz wyjaśnione w dyskusji, wraz z potencjalnymi przyczynami takich a nie innych odpowiedzi uczestników badania.

Słowa kluczowe: uzależnienie, używki, problem społeczny, studenci

Addiction to selected stimulants as an example of a contemporary problem among students of Polish universities

Summary

The article is empirical and addresses the issue of addiction to broadly understood stimulants, in particular alcohol, cigarettes or e-cigarettes, and drugs. The aim of this study was to find out the frequency and motivation for using stimulants by students of Polish universities. The presented article is a report on the results of research conducted on a group of 82 female and 36 male students. The conducted empirical analysis allowed for the diagnosis of the study participants' behavior related to the consumption of stimulants. The issues raised in the article include: the moment of first consumption of a given drug, the frequency and motivation for consuming stimulants, as well as students' awareness of potential addiction and the abuse of drugs without medical indications. Appropriate conclusions were formulated and explained in the discussion, along with the potential reasons for such and not different responses of the study participants.

Keywords: addiction, stimulants, social problem, students